

Înse de dăne ori in sepmenea: *Joi-a si Domineq'a*; éra cindu va preste im- portanța materialelor, va esf de trei sau de patru ori in sepmenea.

Pretiul de prenumeratiune,
pentru Austria:
pe anu intregu 8 fl. v. a.
diuometate de anu 4 fl. v. a.
patraru 2 fl. v. a.
pentru Romania si strainitate:
anu intregu 12 fl. v. a.
diuometate de anu 6 fl. v. a.

Prenumeratiuni se fac la toti dd. cor- spundinti ai nostri, si de a deputul Redactiune *Stationsgasse Nr. 1*, unde sunt a se adresa si corespondintele, ce pri- vescu Redactiunea, administratiunea seu speditur; cind vor fi nefrancate, nuse vor primi, éra cele anonime nu se vor publica

ALBINA

Invitare de prenumeratiune

„ALBINA“

pe semestrul alu II-lea, resp. pa- trariul alu III-lea alu anului curinte.

Pretiurile si conditiunile se vedu in fruntea foilei si resp. le-am publicat in nrui precedinti

Budapest, in 28 iuliu 1875.

Ce vreau—acesti domni cu noi? Si au perduto ei mintile, — au nebunitu, de ne provoca, ne vatema cu atât'a brutalitate si impertinentia? Séu credu ei, că

— ne vor scôte din — răbdarea noastră de feru, ne vor aduce sè facem o prostie, sè li dămu ocasiune de a-si im- prospetă si redică nimbulu — de totu cadiutu in facia lumii culte?

Seracii de ei; la reu locu si-ncreca brutalitate!

Sau apucatu de *Doda*. Generalul *Doda*, cultur'a, credint'a si omen'a im- pelitiata; — din acest'a vor ei se faca pre-agitatoriu periculosu *Tronului si statului*!

Da, periculosu, fôrte periculosu este generalulu *Traianu Doda* — for- delegilor si blasphemelor, neomeniei si ciarlataniei, ori de unde sè provina ele, măcar chiar din partea celor de la po- tere! Acést'a o sciu toti catti lu-conoscu, si o scia fôrte bine chiar *Maiestatea Sa!*

Inveniatulu *Hobbes*, imbraca pre omu formul'a: „*homo homini lupus*,” adeca

Dar nu numai *Hobbes*, multi altii nainte si dupa elu — au denegatu omu- lui — ceea ce numim noii „umanitate,” „omen'a,” „plecare spre iubire sociale co- mună, spre adeverata „iubire de omeni.”

Multi au pretinsu, nu numai pretinsu, ci doveditu prin aparitiuni secu- lari, cumea ómenii, de la natura sunt egoisti atât de mari, precum nu se mai afla altu animalu sub sôre; dupa chiar internulu loru naturale — sunt *lupi ne- saturabili, fere rapitòrie*, casi hienele!

Este dreptu; este adeveru necon- testabile; dar — numai pentru ómenii selbateci. Insa ómeni selbateci sunt, nu numai cei-ce locuescu prin codrii si desertele Americei, Africei si Australiei, — nu numai cei-ce locuescu prin vedi- une si in copaci inalti, nu numai hoten- totii si papoii si busimenii, ci — si cei de prin orasia si palate si parlamente, — nu numai cei-ce ambla goli si tetovati, ci si cei imbracati in metasa, auru si ca- tifa, — déca adeca in anim'a loru nu este semtiu de umanitate si dreptate — facia de co-ómenii loru.

Da, fere selbatece, hiene crude sunt aceia, cari — fiindu că au potere, tienu că nu mai au trebuintia de omen'a si adeveru; si — fiindu că au unu picutiu de inventatura, nu mai credu in altu Ddieu, ci pre sine cu brutalitatea sa se credu a fi Ddieu lumei, ér postele, dorin- tiele, passionile loru órbe — le tassédia de legi, dreptate, cărora trebue sè se in- chine lumea!

Astfelui de cugete destépta in su- fletulu nostru, si numai aceste consideratiuni potu sè ni splice, cele ce vedem in atentandu diaristic'a domniloru magiari de la potere si intentandu insisi domnii contra amicului nostru, idolului popu- rului, caracterulu celu sublimu, generalulu *Doda*. Acestu nru alu fóiei nostra — mare parte este dedicatu ilustrarii acestora atentate si intentiunii marsiave.

Recomendâmu töte bine — studiului si judecâtii publicului celui mare si — sun- temu convinsi, că ori cine le va studia si judecă forta patima si reutate, va im- partesí convictiunea nostra, cum că gene- ralulu *Traianu Doda*, ca omu straor- denariu — trebue sè fie nesuférutu in ochii celor de la potere, — din invederatul motív, că este — unu barbatu, cu to- tulu necompatibile spiritului astadi dom- nitoriu la noi, este — *pré de omen'a, pré francu si sinceru, adeveratu leiale si legale!*

Nemicu alt'a — la unu Ddieu, pote- sè ni dèe chiae la furi'a domniloru.

Ei bine, dar cu töte: *Ce voru, ce atientescu* — acesti nebuni dela potere?

In fine — dôra totu scopulu nu li- va fi decât, miserabil'a intentiune, ca prin infamele loru vatemari, sè faca pre onorabilulu barbatu a parasi unu terenu, unde ei atât de escesivu si-facu mandrele, si prin present'a unui astfelui de barbatu, mai vertosu conoscedu-i vidi'a si conessiunile in susu, se sentu genati si incomodati!

Destulu că in procedur'a loru, pre- cum pan' la grétia ne convinge si cu- prinsulu *interpelatiunei* ce totu in ace- stu nru inseràmu, ei nu mai tienura cumpena, nu mai observara — lege, onore, bunavintia; ér cuventarea ce

densulu a rosti cătra alegetori dupa in- chiaierea actului de alegere, asiá i-o de- naturara, falsificara si interpretara, pre- cum li dictă anim'a loru cea rea — spre a o face alarmatòria si chiar criminale!

Éta articululu din *Hon* de carele

amintiram in urm'u trebuitu!

„Faptele implinite ale lui Traianu Doda.“

Cumea in comitatulu Severinului, compusul din provincialisat'a granită militare, in butulu legilor essintinti, ce stare escep- tionale domnesce, si cătu de pucinu a potutu prinde radecine constitutionalismul,¹⁾ — acést'a dovedesce in modu batatoriu la ochi unu generariu c. r. pensionatu: alegerea de deputatu si portarea lui *Traianu Doda*.

„Ce sè asteptâmu dela sermanulu por- poru, care a fost crescutu sub batulu corporalului,²⁾ deca omulu de frunte, *Doda*, din stupiditate³⁾ seu intentiune rea — nu scia, că Ungaria ca atare nu conosce „Im- peratu”⁴⁾ si nu cunoscce „armata austriaca”

„Fie *Doda* prostu seu reu, in ambele casuri ni este interesulu, ca poporul sè sa scape de sub conducerea acitätiora a unei ast- felui de sabie ruginita, (*Handegen tociu*),⁵⁾ caci déca atari ómeni si mai de. parte si-vor afirma influintia, nu se pote ca pre-acelu por- poru, ce numai a dineóra s'a eliberatu de sub batiulu corporalului si de sub comand'a de feru cea soldatésca, sè-lu cäscig àmu pentru constituionalismu.

„Voinici ómeni — unulu ca unulu, agi- torii nationali esterni. S'ar poté dovedi, că — incepndu de la *Mileticu* pon' la celu din urma, fanatisdia si interita poporulu pentru miserabili scopuri egoistice, pentru desiratiune si mancarimea de a jocă rolă.⁶⁾ Si *Doda* este din acelasi aluatu frementat,

¹⁾ Identieu aci cu spureatele vostre foradelegi, brutalitati, abusuri! — *Red. Alb.*

²⁾ Ce a fost unu corporalul pre langa unu sbiru de solgabire u se comisariu de securitate constitutionale alu vostru? — *Red. Alb.*

³⁾ Nime sè nu se scandalisedie; este limba indatenata becherilor. Stilulu este omulu. — *Red. Alb.*

⁴⁾ Vedeți că voi sunteti malitosi si prosti, déca nu sciti séu nu vreti sè reconosceti, că — nu numai töte poporale nemagiare, dar chiar si alu vostru celu magiaru, ba chiar si domnii — privatu nu numescu pre Domnitorulu, de cătu totu „Im- peratu.” — *Red. Alb.*

⁵⁾ Pfui taiksel! Nu vi e rusine a tipari acéast'a negru pe alb, candu tota lumea scia, că — la voi, in a vóstra tabera se jocă rolele si se impartu colacii, semanca millionele tieriei!! — *Red. Alb.*

ca si ceialalti. Findu că in armata au aflatu, cumea monarchia pote sè fie si fora de ale lui servitie militari, l'au pusu la dosariu, in pen- sione, — si o parte a pensiunei noi o platinu.⁶⁾

Dar — venitulu este pucinu; trebue indoitul pria diurnele de deputatu. Apoi de deputatu usioru pote sè se aléga, căci poporulu vlahu alu comitatului de Severinu, intr'insulu nu vede pre cetatianu, ci pre generalulul *Insu* *Doda* nu vorbesce cătra alegetorii sei ca catra cetatiani, ci casi catra soldati. De aceea li comanda ca sè strige — „trai esca Imperatul” si „armata austriaca!”

Sè mai adaugemu, că — nu numai alegetorii simpli, ci si dregatorii administra- tivi, cari si acum se subscru cu rangulu ce aveau in armata, si-au tienutu de detinutia canesca, a alege pre eroiculu generalu. Er

acest'a, pentru easé nu esa din moda, pentru ea nè-si pote sustine nimbulu naintea supu- silor sei, prin aceea lingusiesce patimile alegetorilor, că ii invetia la ura in contra strainilor, in contra guvernului magiaru, in contra magiarilor!⁷⁾

„In trebare: este cuiva iertatu a comite d'astea nepedisutu, măcar de ar fi elu unu generale pensionatu, măcar cu numele *Traianu*? Credemu că n. Nu ni este permis a suferi acést'a, déca nu voim, ca aceea parte a provincialisat'e granită militari se fie cuiu permanenta alu reactiunei si alu agitatiunilor nationali. Trebue sè incete- acolo — comand'a militarësca, devenita si asiá dejá foră dreptu.... Si tomai de acea recomandâmu in atentuia supremei pro- curarie regie faptele implinite ale d'lui *Doda*.”

Atât'a onorabil'a Redactiune dela „Hon,” apoi dà urmare unui reportu din Caransebe- siu, plinu de denunciatuni marsiave si cu — căte-va passagie de totula schimonosite si totu in limb'a murdara de mai susu glosate, din cuventulu generalului *Doda* cătra ale- getori, pre care cuventu noi mai la vale la publicamp autenticamente.

Si — er dicemu aici: acesti omeni pa- timis si selbateci sunt cei ce se tienu chiamati si indreptatiti a croi si conduce spre fericire sortile poporului acoste — nefericite pa- trie comuni! Spre prepaste, catastrofe, ni- micire ne impingu ei, da!

Candu unu statu, o monarchia, nu mai pote sè-si acopera ne-aperatele trebuintie nici din venitele sale, nici prin imprumuturi, — ce dovedesce acést'a? Ce are sè urme de aci?

Acésta curioasa intrebare — déjà incepe a fi discutata in *Austro-Magiarie* nôstra, in monarchia Imperatoriului si Regelui apostolicu *Franciscu Iosifu I.*

La acestu stadiu au adusu de optu ani acésta monarchia ciarlatanismulu constituionale alu d-lorul magari si nemiti — „liberali,” de la potere!

Sunt vr'o 10 dile, decandu — prin „P. Napló” se lati inspaimantatoria fai- ma, că ministeriulu comunu de resbelu, dlu *Koller*, are sè vina naintea Dele- giatiunilor cu unu bugetu urcatu! Anume că are sè céra pentru una arteleria noua, absoluta necesaria, si de asemenea — pentru unele imbunetătiri in armata si in scolele militari, precum si pentru unele fortificatiuni, töte absolutu nece- sare, cu vr'o 21 de milioné florini mai multu de cătu pana acumă!

Gróza si cutremuru cuprinse lumea politica-diaristeca, mai vertosu pre „li- beralii” nostri. Caci — toti pré bine sciu, că — venitele si creditele nôstre nu sunt in stare — fora inordinar straor- narie — a acoperi nici trebuintiele dupa cifrele de pana acumă, ba nici cele in tim- pulu din urma cătu de bine reduse, si anume că — tocmai modernii nostri dom-

⁶⁾ Cine? Voi, domnii magari? Din pung'a vóstra? Dar óre sudórea poporului nostru, milioanele nôstre — cine le papa?!

⁷⁾ Ast'a este cea mai mare infamia si impertinentia: infamia si impertinentia — déca este adeverulu, infamia si impertinentia — déca yoi o mintiti! — *Red. Alb.*

nitori „liberali,” s'a urcat la potere — cu parol'a, d'a reduce, ér nu a urca spe- sele statului!

Iritatiunea comună, generale, deveni fôrte mare, si stepanilor dilei, re- spectivé organelor loru nu rémase, de cătu a cantă sè desmintiesca iute acea faima adusa de „P. Napló.” Dar desmin- tirea abiá incepù a molcomi intru cătuva, candu éta vine „Wiener Abendpost,” organulu oficiou alu guvernelor de peste Laita, si in nrulu seu de sambat'a trecuta — aduce la cunoștința lumii — „ne-aperatele si ne-amabilitile tre- buintie” pentru armat'a comună, déca este ca aceea sè ajunga cera, adeca sè fie in stare d'a asecurá existint'a, potere si yédi'a monarchiei!

Cif'r'a necesaria spre acoperirea acelorui trebuintie — acelu comunicatu oficiou nu o espune; dar tota lumea, ce se pricepe la d'ald'astea usioru pote sè pricépa, că ea — abiá va poté sè fie mai mica decât cele 21 milioné, sem- nalate de „P. Napló.”

Natur'a trebuintelor insirate — impedece — chiar si pre opositiune, bu- atatu mai multu pre — „teritorii,” „pa- trioticii” si „liberalii” de la potere — d'a negă adeverulu si d'a respinge simplu cererea!

Ei bine: ce va si de facutu?

Tota lumea scie, este convinса, că popórale si creditulu Austro-Magiarie sunt stóre si desiritate pan' la estremu; că — contributiunile nu se mai potu respunde, decât cea mai mare parte din fondu, adeca din capitalu, si prin bar- bare essecutiuni, si că — chiar si asiá un'a cam a patr'a parte remane, cauta sè remana in restantiá pre fie-care anu; că imprumutele se facu pré cu anevoia si sub cele mai grele conditiuni, că nici intr'un'a alta tiéra din Europa.

Ei bine, intre astfelui de impreju- rari, credemu că este pré naturale sple- varea si discutarea in publicu a intrebării:

„Candu unu statu, o monarchia, nu mai este in stare sè-si acopera ne-aperatele trebuintie nici din venitele sale, nici prin imprumuturi, — ce va sè dica acést'a? Ce cauta sè urmedie de aci?!

Curiöse sunt părerele ce esprimu difereite foi asupra pretensiunilor minis- teriului comunе de resbelu.

Pre candu cele opositionali facia de sistem'a si guverniele de astadi — vaie- randu-se striga, că — decât mereu sè ne vedem uscandu-ne si perindu ca vai de noi, — cu ori-ce pretiu sè parasim sistem'a politic'a cea afurisita de astadi, si sè incercâmu a ni usurá sorteia pri- na altă, tocmai contraria celei de acumă; — cele guvernémentali — Dieu inca sunt parte mai mare turbate si inca nu se sciu usioru impacá cu situatiunea.

Dar firesce, de acést'a nu vréu sè auda cei de la potere, nici cei-ce in scopu se apropie de ei.

„D. Zeitung,” prussac'a din Viena, nu scie altu svatu, de cătu: sè reducemu armat'a, modificandu legea; si asiá sè eco- nomisamu — tienendu mai pucini soldati la numeru, dar pre aceia perfectionan- du-i, armandu-i cu atâtua mai deplinu!

Svatu suspitosu; caci — firesce, pana sè ajungemu a-i perfectiona pre cei mai pucini, pururiu am fi espusi per- clului d'a fi inghititi de Prusso-Germania!

„Tages-Presse,” eu totulu magia- rona, nu pré scia dice, de cătu că — sè se cerce bine necessitatea si urgint'a, apoi trebuintele ce intr'adeveru sè vor areta

reali si ne-amenabili, se se imprimă — de ori si unde, cu ori ce pretiu!

"N. W. Tageblatt" — nu pote se afle posibile imprimărea, ori cătu s'ar recăsce necessitatea si urgintă, si — presentarea de astfel de postulate astădi, n'o pote consideră, de cătu d'o tendintia, d'a provocă criza politica, séu de una simtoma, că — resbelulu se aprópia!

"N. Fr. Presse" — inca nu scia altă, decătu că — se se essamine bine cele absolutu necesari si — se se votedie — ori de unde; căci — sustinerea statului mai pre susu de tóte!

Dar — én audit pre „Ellenor," pre intimulu d-lui min. Tisza. Elu striga o furia, atacata în iadulu ei:

"Trebuie o data se se pricepe, că nu tiera este pentru armata, ci armata pentru tiera!"

(Noi érasi credemu, că dlu Csernátony — in necasulu seu si-a esitu din rola; dupa conceptulu de tóte dile din „Ellenor," tóte căte sunt pre lume, sunt pentru dnii magiari. Aci cade accentul.)

Apoi continua:

"Statulu civilie, — (si aci ér credemu, că prin acestu „statu civilie" cei de la „Ellenor" nu pricepu, decătu pre domnii magiari dela potere;) „statulu civilie nu va permite nici o data, ca prin sustinerea poterii armate, elu să se stórca de poterea vietii, — fiindu pentru tiera absoluta totu un'a, că óre va inghitii-o inamiculu strainu, séu o vor mancă propriele si armate. Cucerirea tierii prin cametari — nu este mai buna de cătu cea prin arme; cu crid'a finanziaria merge mana in mana cea politica. Pre Ungaria crid'a finanziaria o rode dejă, cesta lalta se propria ca s'o apuce.... Déca fericitulu vecinu de peste Laita pote se satisfaca cereriloru ministrului Koller, apoi bine; dar noi nu potem tiené la o moda cu elu, nefiindu noi plecati, unde materi'a n'ajunge la mesura, se adaugemu din pelea nostra!"

(Ba veti adauge — Dieu, ca popii, precum ati adausu de 8 ani pururiá; căci — vreti se domniti peste popóra si se vi ascundeti hid'a facia barbara sub poneav'a Austríei culte!

"Hon" — este mai calmu; elu se margaje, că va fi cu potintia a scaritá sumele cerute; ér in cătu nu, spera că se vor face economii pre de alta parte.

"P. Lloyd" dice, că min. Koller si-a alesu reu timpu pentru cererile sale. Recăsce trebuintă; dar — lips'a de medilóce o tiene mai mare si de cătu trebuintă! —

Asia merge acést'a — cam prin tóte foile, si — paralelu decurge aprig'a certă — intre „Trans," si „Cis," pentru modificarea pactului despre tarif'a vamale si resp. urcarea pàrtii magiare din venitului comunu dupa articli de consumu.

Domnii magiari pretindu, că — sunt reu insielati, că li-ar compete multu mai multu pentru vame si dupa consumu, decătu numai cam 30 percente; nemtii naibei insa striga: „Nu dàmu pung'a nostra — nesatiul vostru! Sunteti resipitorii, si acumă că nu mai aveti de unde, intindeti man'a dupa pung'a nostra; dar — n'o dàmu; mai bine se ne despartim de totu, se fiti voi de voi si noi de noi, dar — pung'a nostra n'o dàmu pre man'a resipitorilor; destulu ne-ati pacalit la 1867 cu impartirea politica a monarhiei!"

Éta, la atât'a este ajunsa monarhia abisburgica prin colosalile si neierabilile pecate de la 1867 in contra tieelor si popóralor!

Resbunarea a inceputu si — din anu in anu ea se iutiesce. Sistem'a esita din patulu peccatului — nu mai pote trai, decătu prin certa, necasu, nevoia — in susu si in diosu!

Ei, dar noi prin cele citate, numai ne intruduseram in cestiunea ce o pusseram in fruntea acestui articlu, numai i dovediram in dreptatirea; — respunsul, solutu, — las' că ni-le aduce timpulu, căru — nota-bene, nici că i pasa de procurorii si de judii de instructiune si de judecatorii eschisivi ai domnilor de la potere! —

Budapest, in 28 iuliu 1875.

Rescöl'a crestiniloru din Hercegovina in contra Turcului, ce la inceputu se tandali de foile domniloru stepani ai nostri, casi unu lucru bagatulu, mai multu de risu séu si de compatimiu, dicendu-se acusi — de 3—4 satutie cu vr'o 130—140 de ómeui nebuni, cari nu voiau a plati turcului dările, acusi de nisce lotri de tiéra, cari se opunea stepanirii; mai apoi punendu nrulu rebeliloru la 3—400 sute, — totu insa fora ni i o insemmate; — astadi de o data se reconosce de o afacere mare si greva!

Astadi nu se mai nega, că — Ddieu resculati sunt multi si resoluti, că — avura lovir mai multe cu batalioné intregi de soldati regulari ai Turciei, si că — totu aceste batalioné, bine armate, disciplinate si comandante — fusera cele batute si respuse!

Nu mai e indoiala deci, că rescöl'a — nu e unu lucru bagatelu, nu e o mana de ómeni, ci e unu poporu, inversiunatu in contra tiraniloru sei seculari, resculatu si resolutu a invinge, a se emancipá séu — a por!

Este infroscata si neufrenabile furi'a unui poporu, candu ea o data se destépta in peptulu lui si se pune in activitate, si — nci nu ne miram, că dejă astadi reporturile in vecinetea teatrului rescolei ni spunu, cumea tocul se latiesce si in Bosnia, si cumea pozitivile ce au luat resculati intre munti, sunt astfelii de tari, incătu se pote resiste la potere atacatoria indiecia! Apoi astfelii sunt de comunu pozitivile, pre care le iau populare candu se redicea in contra tiraniloru; astfelii a fost in Helvetia, candu poporulu a inceputu lupta de emancipare si s'a emancipat de domnii tirani ai sei; astfelii in Serbia — la inceputul acestui seculu, etc. etc.

Destulu că — diplomati'a Européana stă uimita si — nu scia in pripa de ce se apuce! Cu atatua insa mai multu sciu se svatuișca si se condamne ai nostri domni stepanitori, prin diaristec'a loru ca misericordie. Dupa acesti'a, acea rescola trebuie invenata in sang, pentru că ea este in contra stepanului legalu al tierii!

Argumentu si sentintia demna de tirani.

Intr'aceea crestinii resculati — ce facu? El precandu cu o mana dau in tiranu, cu cea lalta scriu si tramit memorande către cele trei Imperatie de la nordu, prin eari aréta causele si scopulu rescolei; totu o data a casa redica pretotindeni standartul Austriei, manifestandu că — dorescu a se incorpora cu tier'a loru Austriei, specialmente Croaciei!!

Apoi de aci — s'e vedi la interpretatiune si banuele in contra Austriei!! Er ambasadorul Russiei in Constantinopole, dlu Ignatiff — in facia acestora iute si intrerupse cur'a, Ems si alerga la postulu seu.

Se intielege că — in vecinulu Montenegro, precum si in Serbia ferbu spiritele cloicotindu, si — nime nu pote sei, pana candu guverniele de acolo vor fi in stare de a impedece, ca ele se ibucunesca peste granitie, intre ajutorii fratiloru ce lupta de mòrt!

Budapest, in 27 iuliu n. 1875.

Dominec'a trecuta, unele foi domnesce din capital'a Unga-iei adusora urmatori'a de presa telegrafica:

„Oravita 24 iuliu: Ieri deputatulu nostru b. Alb. Wodianer parasi cerculu, intru carele petrecu de martia trecuta. Primirea sa pretotindeni prin comune a fost splendida; simpatia generale s'a manifestatu din tóte pàrtile; salutari din partea massei poporului; banderie, banchete, serbări solene si căte tóte alte ovatiuni."

Cine nu crede, că asia s'a intemplatu séu — celu pucinu că asia stă scrisu cu litere cicero in foile domniloru, véda si convinga-se.

Si — fiindu deoi asia, si — trebuindu noi se credemu, că avemu de a face cu ómeni seriosi, patrioti buni, barbati leiali si liberaли, precum ni-ii afimă mai de unadi chiar „P. Lloyd," — én se vorbim o vorba serioasa si onesta, — déca avemu calitatea d'a o vorbi!

Intrrebămu pre domnii Wodianer-isti — de susu si de diosu, pre domnii Miclesci si Falk-esti si Jókay-esci, ca pre ómeni cu minte, sciintia si omenia, se ni spuna:

Pre ce temeu acele simpatie, ovatiuni serbări de triumfu in cerculu Oravitei?

Pre ce temeu, si pentru care scopu??

Cunosc cine-va in acele pàrti pre Wodianer?

Seie cine-va — acolo séu măcar in tier'a séu lumea intréga — ceva despre care-va meritu, careva valore spirituale séu morale a accesului bietu omu, carele déca dupa tata-seu n'ar fi milionariu, ar fi — sub pop'a Alacso. si — prin sciintia si valoarea sa nu si ar se cáscega o coja de pane??

Avut'a pon' acuma — cerculu Oravitei, séu celu mai nainte representatu de Wodianer, vr'unu folosu, vr'o onore — dupa deputat'ia lui ?? —

Noi suntemu convinsi, că — nu este omu seriosu, cu minte si cu onore in tiéra, care la

aceste intrebări se pote da altu respunsu, de cătu unu simplu, naltu si resolutu — ba!

Noi suntemu, convinsi, că — déca rationalmente si onorabilmente s'ar fi potutu da la asemenei intrebări altu respunsu de cătu ba si nu, — onore alegerii sale la Dieta n'ar fi lasat'o „poporul romani celor tavatii" si — „gurorul lui de poporul romanu" din cerculu Oravitei!

Ei bine: Apoi pre ce temeu si pentru care scopu — a este simpatie, manifestatiuni, serbatori, triumfuri?

Spargeti-ve capulu, incordati-ve mintea, frementati-ve crerii — domnilor cortesi si patrioti liberali de susu si de diosu, si — nu veti affa altu temeu si motivu, nici altu scopu, de cătu:

„Banii lui Wodianer," „constituirea magiara;" „fesclirea si scoteria in facia, b'ijo ur'a lumei a caracterului slabu si a prostiei clerului si pojarului romanu!"

Urmărlile, consecintiele, — firesce că sunt combinate si indreptate in contra nostra; dar — dupa a nostra convingero, ele — ne-apera ratu voru esf inca mai tare in contra — patriei magiare si a domnilor ce o reprezinta.

Astfelii de pecate, astfelii de cinismu, — nici candu n'au remasu fora cea mai grea resbunare!

Az oly mérvu corruptionak, mino a szeneresetén Magyarországban erkölcsi rágalyként — öldöklő betegséggé vált, vagy foradalom, vagy lassu nemzet halál az alternatívája. Szomoru — de ugyl van."

Este acést'a sentintia vorbale chiar a patriotu lui „Egy. és M. Uje," de dominec'a trecuta, chiar cu privintia la blastemattele oficioase si oficii li de la alegeri. Pe romania acësta sentintia va se dice, cumca:

„O corrupzione, precum este astadi uciditoria a epidémie morale in neficit'a Ungaria, nu pote duse, decătu séu la revolutiune, séu pe incetulu la mòrté nationale!"

Mangairea nostra e, că ai nostri cu intiliginti, cu popi, cu poporu cu totu, ori cătu de stricati, totu sunt numai unelte p' óste si amagite; auctorii si faktori reali sunt — cei de susu si cu politie'a loru, si asiá nu avemu indoiala, că — asupra loru se va descurca resbunarea, pre ei ii va bate Ddjau. —

Budapest, in 28 iuliu n. 1875.

Din Mercuria in Transilvania primim reportu despre alegerea intemplata acolo joi'a trecuta, pentru Diet'a magiara, in alu duiolea cercu, in acel'a, unde la prim'a alegere nu se incesiasiase nici unu alegetoriu.

Asta data a fost tocmai contrariulu. Au fost adusi — cu voi'a fora voia, mai toti alegetorii romani, nu cu vr'nuzeze perjurii, — va candidatu, ci tocmai spre a impedece, să nu pote alege cei 2—3 alegetori sassi — pre unu némtiu nedependinte. Spre scopulu acesta majoritatea romana se facu unelte órba d-lui presiedinte alu comisiunei, Greavu, ca elu oblu in contra legii se respinga celele candidature si se proclame de deputatu pe — Moritz Pál, amicu intimu alu lui Tisza si dusmanu de mòrté causei romane, totu d'o data celu mai strainu si neconoscutu in cercu, in tocmu ca si Harkányi la Fagetu!

Astfelii cei admirati mai nainte, astadi sunt — de risu si de compatimiu.

Viena, in 12/24 iuliu 1875.

Prin Resolutiune imperatésca, diu'a de 4 oct. a. c. este destinata pentru inaugurarea solena a Universitatii germane din Cernauti. Foile din Viena ni spunu, că min. invetiamentului publicu din Cislaitania, adeca dlu Stremayer si cu referintele seu in acësta causa, dlu consiliariu Lemayr, vor fierici cu presenția loru acces tieria romana, la acea solenitate straina! De asemenea ni spunu foile nemtilor, că — s'au facutu invitatiuni tuturor Universitatilor din Monarchia, ca se se represente prin delegati la acea solenitate, si că — dintre tóte, dela Universitatea magiara pestana s'ar fi asteptandu cca mai pompósa concurentia pentru glorificarea germanismului ce-si pune cuibulu in medioului Oriintelui, la dosul chiar ala magiarismului, ce vré se occupe si civiliside Oriintele!

In fine ni mai spunu foile, că — nu este indoiala, cumca — principatele romane, anume Moldova, ar se dës unu contingent insemnatu de studinti Universitatii germane din Cernauti; căci — la regularea catedrelorloru s'a facutu inigrigie cu profusie pentru instructiunea natională! De altimtire — mai vertosu se tiene conta de studintii ruteni si jidovii, ce astadi cu stipendiu publice frecuenta Universitatea de Leovia, cu limb'a de instructiune polona, cari deci abia voru asteptá se se muta la Universitatea germană din Cernauti, spre care scopu s'a si facutu inigrigie pentru numeróse burse séu stipendiu pe séu acelor studenti ruteni si jidani!

Si — acëti ómeni culti, acëti civilisatori ai barbariloru din Oriinte, nu se rusina, ba inca mandrindu-se vorbesu, scriu, facu-acestea!

Si — sciti, cum au inigrigatu ei cu profusie de limb'a romana? Ni-o spune „N. Fr. Presse" in nrulu seu de joi'a trecuta; asiá adeca, că au creatu o catedra de filologi a lim-

belor române si un'a de — literatură si literatură romana. Acëst'a este totul! Busine li se portatorilor de cultura — spre Oriinte — intr'o limba neconoscuta in Oriinte! Rusine fi — ciarlanilor culturei moderne, car cultura — nu tinde, de cătu a desnationalizat si demoralizat Oriintele, pentru de a-lu descompune si apoi — supune si impopulă cu elementele teutonice!

Dar — Români cei de peste frumartădóra voru avy minte si omonia, ca se fuga de veninulu ce li-lu imbia cu atâta cutesa orba — intrig'a neamtului, ér Romanii din batjocurit'a Bucovina — de secur că nu se vor infacișa pentru d'a se prinde in jugu si d'trage in triumfu cărutiile tiraniloru loru la acea solenitate cinica. —

De langa Turnulu lui Ovidiu, in iul. 1875.

(Infruntari si respingeri.) Comitele su premu alu nostru, dlu Iakabb, respondu in „N. Tem. Zeit." nr. 159 la interpellatiunea ce o impartasirau in estrusa nrulu 46 alu Albinei dicendu că: da, „densului i sunt multe, deli diu'a alegerii si mai multe lucruri conociute, cari asupra dlu Traianu Doda si a cetele sateliti ai sei, arunca o lumina nu prea bună curătră; apoi asecură pe interpellantele că: „precum p' in acuma, azi si in viitor densulu nu va lipsi a face tóte cele ce recurg legile tieriei, demnitatea natiunii, si detorinita sa diregatoresa si patriotică."

Noi marturisim c' desl ne convinsemu, cumea forti'u Dlu Iakabb nu constă in intr'o buna administratiune, séu in patim' ieșită politica, ci mai vertosu in patim' ce a aretat la tóta ocazie; totusi nu-lu tieneam capabile, ca se-si uite intr'atata de sine, in cătu sc-si dée singuru celu mai eclarante atestatu de seracia spirituale; adeca: a dechirire elu insusi in publicu, că dupa o administratiune a sa ca comite supremu de aproape doi ani, a ajunsu norocoșu, a instrainatela sine totu poporulu comitatului, unu popor, care la venirea lui a primitu cu incredere si pe care elu astadi lu-plesnesce in fatia cu numirea de — „cetă de sateliti" („Satellit-nheer.") Ore se fie rumegatu dlu Iakabb acestu cuventu?

Dar unu omu cu minte, carele a studiatu adancu firea ómenilor si a dobitocelor a disu: „Le style c'est l'homme," adeca: fiecare omu scrie azi, pe cum i este firea.

Credemu inca, că cu totulu altă vor fi cerendu dela dlu Iakabb — legile tieriei demnitatea natiunii si detorintia sa oficială — déca adeca si la noi in patria si anume cei din fruntea ei, voru fi nutrindu despre lege, demnitatea nationale, si detorintia oficioasa — acelasi concepte si sentimente, ca c'elalat luime cultă.

Atât'a d-lui supremu comite Iakabb Si acuma — se vedem si de altii. Ómenii din tuftu, ómenii acaroru activitate se consuma in foradelogi si in calumnii respandite in contra ómenilor de onore, ómenii pe care publicul ii aréta cu degetul si ii urgisece ca pecatul, acesti ómeni or si incepu mariaj'a loru meseria si in „N. Tem. Zeitung," aruncu de nou cu tina dupa Generalulu Doda si dupa partid'a lui, carea este indintica cu intréga poporatiunea comitatului acestui — sfatuindu regimului — intre altele, a detraga pensiunica acelor oficieri cari nu tienu cu ei adeca nu votara cu ei la alegerea de deputat. Este toc

nitoru, ai caror frunză peste totu lucră pentru binele poporului de ori ce limba din această patrie comună. — De ar dă Domnul să inteleagă astă odată poporul maghiar!

* * *

Legea despre pensiunile și proviziunile învățătorilor — déjà se traduce și se va publica cătu mai curând.

Varietăți.

(Budapest — cea mai nesanatosă urbe mare, cu cea mai numerosă mortalitate în lume!) „Times,” foia cea mare din Londra, de unu timpu în cōci a luat și capitala Ungariei în aretările sale comparative în cātu pentru mortalitate în orașele cele mari din lumea, si aci „Times” servindu-se de datele statisice oficiale, aretă, că — chiar în Budapest, dintre toate orașele mari, este mortalitatea cea mai mare. Între cele vr'o 30 de orașe mari, pre cari le pune în comparație, varietățea mortalitățea — pe săptămâna luată, după 1000 omeni, dela 13 în Christiania, 20 în Philadelphia, 23 în Roma, 25 în Paris, 26 în Viena, 34 în Neopoli, 51 în Alessandria, — pone la 53 în Budapest nostră! Ce urmăredia de aci? Mai antaiu de toate aceea, că — în Budapest moru proporționalmente de două ori mai mulți omeni decât în Viena și și mai mulți de cătu buna ora, în Roma și Paris; a două că, în Budapest a locui, este a-si expune viața mai multu indoiu, și întrebuință cătă aiură; atrei că — de nu se affă modu, dă indreptă acestu reu și pericol, mereu Budapest va trebui să puștișească, cu totu cu Domnul Maghiarilor!

* Cati Romani au votat pentru Herglotz candidatul stevanilor, la alegerea de deputati dietali în cercu Caransebesului? Cu totu totu 33 de Romani, dintre carei 6 cetățeni liberi, și anume din Caransebes: Pavelu Bona, Constantin Burdea, Todoru Secărețu, Todoru Popoviciu și Iulie Cătrusca; din Bozoviciu Mareu Ruva; 2 primari: Petru Oprutiu din Voislova și Ioanu Brancoviciu din Caransebes; ceialalti 25 sunt direcțorii la diferite oficile.

† (Necrolog) Toma Velceanu, docent pensionat în Docnecea, s-a datu suflerul în mană a Creatorului în 8 iuliu st. v. după unu morbu indelungat, înfrant de maras-malu betranetelor, în etate de 81 ani. Acestu barbatu evlaviosu a servit scolei și bisericiei 59 de ani, cu devotamentu și neobositu zelu. Abia se află în comuna îci colia, căte unu betranu care să nu fia esită din scolă lui; și ceialalti toti dela elu au primitu învățăturile necesare, și pentru meritele sale pe terenul scolasticu nu numai a fostu de toti iubiti și stimati, ci și decorat cu MSA Pregratiosu nostru Domnitoru cu crucea de argintu cu corona. Lu-deplang: fiul seu Mih. Velceanu emerit profesor de teologie, parochu și asess. consistorialu; trei nepoate sale: Eufemia maritata Cocora, Catarina marit. Laitcu, Iustina marit. Iordanu și multi stranepoti. La immormentarea ce a avut locu în 10 iuliu, executată de trei preoți, au participat — pre langa o multime de învățători ai sei, și scolarii de la ambele scole germane din locu cu învățătorii loru și cu unu însemnatu numeru de oficianti dela societatea căilor ferate și și alti orașieni de tota clasă. Fie-i tineri și ușori și memori a binecuvintă!

(Necrolog) Comună bis. romana gr. cat. din Clusiu, cu adunca întristare anunțe reponarea pră onoratului și pră stimatului ei pastoriu sufletescu Gregorio Chifa, carele luni în 18 a curentei, într'unu impetu renoutu de oțica, în etate de 49 ani, după o pastoria sufletească adeverată creștină și romana — de 23 de ani, și-dese nobilulu spiritu în mană Creatorului. Fie-i tineri și ușori și memori a binecuvintă!

Nr. 455.
875.

Publicație ofic. resp. convocare.

P. T. doi membri ai Epitropiei provisorie pentru administrarea fondurilor comuni dieceselor Aradu și Caransebesiu, cu totu stimă se invită la siedintă plenară, ce se va tine Marti în 10 augustu st. nou a. c. la 9 ore de demanță.

Dupa introducerea membrilor noștri: Iltea și dlu episcopu Ioanu Metianu și dlu George Popa, asesoru ref. consistorialu, aleși de către ven. Sinodul eparchialu aradanei în locurile devenite vacante prin mōrtea fostului parochu în Toracu-mare Pavelu Fizeianu și prin renunțarea Rs. D. archimandritu Andrei Pappu, alesu vicariu la Oradea-mare, — în acăsta siedintă se vor pertractă:

1. Alegerea de cassariu în locul fondurilor membrilor Andrei Pappu; 2. Operatul contabilității, despre repartitionea speselor de administrare, asupra tuturor fondurilor; 3. conclusele sinodelor eparchiale, relative la reporturile epitropiei pe anii 1872, 1873 și 1874; — 4. Constatarea cuotei de 1/3 parte a venitului fondului bisericescu comună, care să asemnatu dieceselor concerninti, prin sinodele eparchiale; 5. Pe langa alte

cestiuni referitoare la „aucta,” conspectul despre „Starea auctei scolare” cu finea lui iuliu a. c. ce este a se substerne înaintului ministeriu.

Aradu în 22 iuliu n. 1875.
Dr. Atanasiu Sándor mp.

presedinte
Atanasiu Tuducescu mp.
notariu.

Rogare!

Findu că avea pecuniarie (mai multe sute de fl. v. a.) la Reuniunei învățătorilor romani din tractul Lipovei, se vede asiedata fara destula garanție pe la unii individi mai fără nici o avere, prin urmăre pericolata: prin acăstă ne vedem indemnati a adresă rogarea acăstă venerabilei senatu scolare diecesanu, ca autoritate supraveghiatorie, chiar și în inteleșul statutelor acelei Reuniuni, ca la adunarea prossima a Reuniunei, să binevoiescă a esmită în fața locului unu membru do credere, pentru revederea și controlarea averei ei spre a se convinge pre doplinu, căta, unde — si in ce modu se manipulă ea?

Din partile Muresului:

Mai multi membri contribuitori.*)

Nr. 1875

Conchiamare.

Pre temeiulu concluziunii, luate în siedintă a adunării generale străordinare a Asociației transilvane, tinenă la Alba-Iulia în 6/18 iuliu a. c. de sub nr. protocol II. și III. adunarea generală ordinaria pentru anul curent, se conchiamă în orașul Reghinu-săsescu pre diu'a de 29 augustu cal. nou 1875.

Sunt deci rogati toti onorabilii membri ai Asociației, ca să binevoiescă a concurge și a participă, cătu mai numerosi la acăstă adunare.

Din siedintă a estraordinaria a comitetului Asociației transilvane, tinenă în Sibiu la 20 iuliu 1875.

Ioanu Rusu mp. Iacobu Bologa mp. secret. II. v-presedinte.

Inscriptiile.

tuturor studintilor fosti stipendiali său ajutorati pentru studia din partea ilustrelor familie de Moctoni, pe anul scolariu 1874/5, precum și altele, ce dorești să-ai propus a recurge pentru atare stipendiu său ajutoriu.

De ora-ce vr'o sumă disponibile de conferat nu există, se previnu prin acăstă toti domnii studinti de categoriile amintita, ca să nu ni tramita în desertu către noi suplicele și atestatele loru, cari produc numai inveluiala, spese și perdere de timp, ci să fie convinsi, că cei ce vor fi cu potintia a se lăua considerație și asi vor fi provocati și informati despre acăstă — la timpul seu, pre caela sa. — Redactiunea Albinei.

Anunț bibliografic!

La subserisulu, în *Lapusulu-român* (Oldřich Erdély), precum și la următorii dd. librari: Franciscu Michaelis în Sibiu, (N. Szében); I. E. Tierany comerciant în Oravitză, (Banat); Alois Wächter în Beiuș, (Belenye); se potu prenumera următorile cărti scolare: 1.

Tabele de părete, 20 la numera, cu tipuri colorate și „Indreptariu pentru docenți” langa densele; pretul scris 3 fl. 50 cr.

2. „Geografiu regatului Ungaria,” de Demetru Varna, editiunea a II. pretul 30 cr. v. a.

3. „Fizică populară” de T. Rosin, după Krüger și Bopp, cu figure, pretul numai 25 cr. v. a.

Acăstă fiind proprietatea scolii normale române din Lapusulu ung. se recomanda partinței și sprijinului onorabilor dd. învățători și barbati de scola.

Lapusulu-român, 19 iuliu 1875.

Demetru Varna,
(r) v.-protop. și inspect. scol.

Piată și resp. preturiile grănilor.

N-am lipsită a aretă la rondul nostru, pana inca a nu se fi publicat datele oficiale, adunate — după reporturi private, starea grănelor din patria, atingendu în generalitate și celeste poteam culege despre starea acelerasi în strainetate.

Astăzi — avem datele, adunate prin organele guvernului de prin toate părțile tie-

*) Publicaramu acăstă rogare publică, pentru că — nu cumva să ni se impune, că — n-am voită a contribui la timpul pentru aducerea în evidență și ascurarea averii unei Reuniuni; totusi nu potem a nu reflectă pre domnii „Mai multi,” că cales drăptă eră a pasă cu date positive la adunare, său și la consistoriu pe facia, — deca se credut indreptatii prin astfelu de date! — Red.

rei și publicate în buletinul oficial. Aceste date intarescă pre deplinu — aretările și deductiunile noastre.

Sumariul tuturor e, că — în grău o se avemă o producție — mai peste totu slaba, în forte pucine părți — de medilociu; în secara — nu multă mai bună; în ordiu — asemenea; în ovesu tocmai slaba; numai *păpusioiu* și *vinie* promită o recoltă cătu de buna, deca voru continuă imprejurările favorabile.

Si aceea se adeveresc, că strainetatea, și unu acea-ce de comună face piata de cereale pentru noi, nu se bucura estu timpu de favorurile naturei. Despre Anglia nu sciamu să spunem niciu positivu; astăzi să scia, că Anglia, în carea se aretă sperantia de o recoltă bună, în timpul din urma a suferită forte tare de plouă și versări de ape, prin cari trebuită sa de importu de grău are să se urce celu pacinu eu unu millionu de quarte.

In urmă a acestor stări constatate, la noi de vr'o 14 dile incăci au incepută a se redică preturiile grănelor constantamente pe fiecare dia cu căte 5—10 cruceri după metru, său propria după magia vamale, și proporționalmente și a celoralte cereale. Astfelu *grădu de rondu* (usantia, adeca de 83 și 84 ponti,) să a urecat de la 5 fl. 10 cr. de la 6 fl. și pone la 6 fl. 20, ba și 25 cr. pro sept. — opt; — *grădu de medilociu*, (85—86 ponti,) de la 5 fl. 50 cr. la 6 fl. 50—80 cr; *grădu celu greu și frumosu* (de 87—89 ponti,) pone la 7 fl. — Secara a ajunsu la 3 fl. 90 cr. ba și 4 fl. — *Ovesulu* la 2 fl. 30 cr. — *Rapitică* se platescă de la 10 fl. 50 cr. pone la 11 fl. 25 cr. mesura de 150 ponti. Celealte cereale lipescu în piata.

Acăstă credem că este de folosu, să le conosca economii nostri.

Asi s'au urecat și au statu preturiile — 14 dile ne'ncetatu, pana ieri; insă s'au ivită primă reacțiune, se adierindu preturiile atâtă la grău, cătu și la celealte cereale cu căte 5—10 cr. Nu incapă totusi indoiela, că reacțiunea este momentană; de ora-ce urecarile n'au fost, nu sunt foră baza și cauza reală.

Bursă

de 14 dile urma tendință — de scadere a hărțielor de specula și urecare a rentelor și actiunilor asecurate. Peste totu, pe vediute piata valorilor sufere de ne'ncredere comună în viitor, chiar și în celu mai de aproape viitor. Speculantii — ei de ei se sciu ciarlatani, și prin *krach-ulu* de la 1872/3, și lumea coalta ii-a cunoscută de celăi, și asiă niciu între sine, niciu eu publicul celu mare — nu mai merge cu mintiună! Spiritul timpului său domascătă pre tare, de să-a mancatu tota omenia.

Publicații tacabile.

Anunciu.

Langa notariatulu cercuale din Galisia comitatulu Aradului, cerculu Sirei (Világos,) se cauta unu scriitoriu cu deprivare în afacerile notariale; deci aceia cari s'ar scă calificati și ar dorî astfelu de aplicare, prin acăstă sunt poftiti, a se adresă în acăstă privinta — cu documentele și condițiunile loru către notariatulu cercuale Gavrilu Ardeleanu.

Concurs:

Pentru ocuparea statuienei învățătorescă la scolă gr. or. romana din comună Nadasiu, cerculu inspectoratului Agrisului în comitatul Aradului, se scrie concursu pana în 19 augustu st. vechiu a. c. în care dia se va tine și alegerea.

Salariu : în bani gata 150 fl. v. a.; — în naturalie : 6 cubule de grău, 6 cubule de cuceridu, 12 orgii de lemn din cari este de a se incădi și scolă, 15 centenarie de fenu, și de la tota immormentarea; 50 cr., cartiru liberu cu gradina de semenat.

Doritorii de a ocupă acăstă statuiune, recursele loru, provideute cu documentele prescrise de stat. nostru org. sericescu, a le adresa comitetului parochial, le tramite de a dreptulu p. on. d. protopoteru tractuale Aless. Ioanoviciu în Zsely.

In fine cei ce vor să competeau să se prezinte în careva di de domineca său serbatore la biserică, pentru de a-si aretă desteritatea în cantare și tipică. Recursele ne provinute cu testimoniu de calificare nu sunt luate în considerare.

Sipetu în 25 iuniu 1875.

in numele comitetului parochialu.

Teodora Colocazi presedintă

3-3

Pentru vacanța parochie din N. Maros, topopresbiteratulu Biliului, în c.

Bihor.

Emolumintele sunt:

a) Pamentu aratoriu de 20 cubule,

b) Cuarțiru liberu cu intravilanu 800

c) 70 bradli de cuceridu, și

d) Stolele indatinate.

Doritorii de a ocupă acăstă parochie sunt avisati a-si asterna recursele loru adm. protop. Iosifu Pintiș p. u. Hollók, Gyanta, pana în diu'a 6 augustu st. v. c.

dodata se va tine și alegerea.

Datu în N. Maros, 6 iuliu v. 1875.

Din incredintarea comitetului parochialu Ioane Bica, mp. notariu cercului și presedintă

Cu invocarea mea :

Iosifu Pintiș, mp. administr. protopresbiteral

1-2

Consiliul administrativ

cu 2 fl. 24 cr.

Sibiu, în iuliu 1875.

Redactoru responditoru Vincenti Babosin

In tipografia lui Emricu Bartalits. (Budapest, VIII. stradă Eszterházy n. 5.)